

Middelweg 42-44a

Leersum

natuurtoets

colofon

5 juni 2015

- tekst	dr. A.J.M. Schenkeveld
- productie	bureau Schenkeveld
Visstraat 1, 4101 AC Culemborg
Telefoon: 0345- 534245, E: 06-28307831
Email: bramschenkeveld@ziggo.nl
- opdrachtgever	Goossen Te Pas Bouw B.V.
- contactpersoon	J.J. Rijlaarsdam van Nedersticht B.V. te Maarsbergen

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Methode.....	5
3	Gebiedsbeschrijving	5
4	Flora en fauna	5
	Flora en vegetatie	5
	Vogels	6
	Zoogdieren	6
	Vissen, amfibieën en reptielen	7
	Ongewervelde dieren	7
	Conclusie	7
5	Ingreep	7
	Initiatief.....	7
	Effecten	8
6	Conclusie	9

1 Inleiding

Initiatief

Er bestaat het initiatief om op de voormalige bedrijfslocatie van uitgeverij Stam aan de Middelweg 42-44a te Leersum 16 of 17 nieuwe woningen te realiseren.

Ligging

De oude bedrijfslocatie van uitgeverij Stam ligt in de bebouwde kom van Leersum achter het oude bebouwingslint aan de Middelweg ten zuiden van de Rijksstraatweg (zie figuur 1). Op het terrein staan twee grote langwerpige bedrijfgebouwen. De betreffende kavel is 46 are groot en rechthoekig via een smallere strook ontsloten vanaf de Middelweg. Het bedrijf is al ca. 5 jaar niet meer in gebruik.

figuur 1: ligging plangebied op topografische ondergrond en begrenzing op luchtfoto

Planologisch kader

De woningbouw is niet mogelijk in het vigerend bestemmingsplan Rijksstraatweggebied-West. De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft daarom om een nieuw bestemmingsplan gevraagd. Ten behoeve hiervan wordt door buRO, bureau voor ruimtelijke ordening en advies te Amersfoort een nieuw plan met toelichting opgesteld. Hierin is ook aandacht voor het aspect natuur. Volgens de huidige wetgeving moet elke ruimtelijke ingreep getoetst worden aan de Flora- en faunawet (F&f-wet), de Natuurbeschermingswet en overig relevant natuurbeleid.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet regelt sedert 2002 de bescherming van een groot aantal planten- en diersoorten. Bij een ruimtelijke ingreep moet voor handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving bij de gemeente een vergunning worden aangevraagd. Deze vergunning is onderdeel van de omgevingsvergunning. De onderzoeksplicht rust bij de initiatiefnemer. Als uit het onderzoek blijkt dat er schade optreedt moet de gemeente om de vergunning te kunnen verlenen een verklaring van geen bedenkingen (Vvgb) bij het ministerie EZ ophalen. Er worden 3 categorieën van bescherming (en daarmee toetsingskader) onderscheiden: streng beschermd – beschermd – algemeen. Om vergunning te krijgen in het geval van streng beschermde soorten zal de initiatiefnemer moeten aantonen dat er geen alternatief is en er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

Natuurbeschermingswet

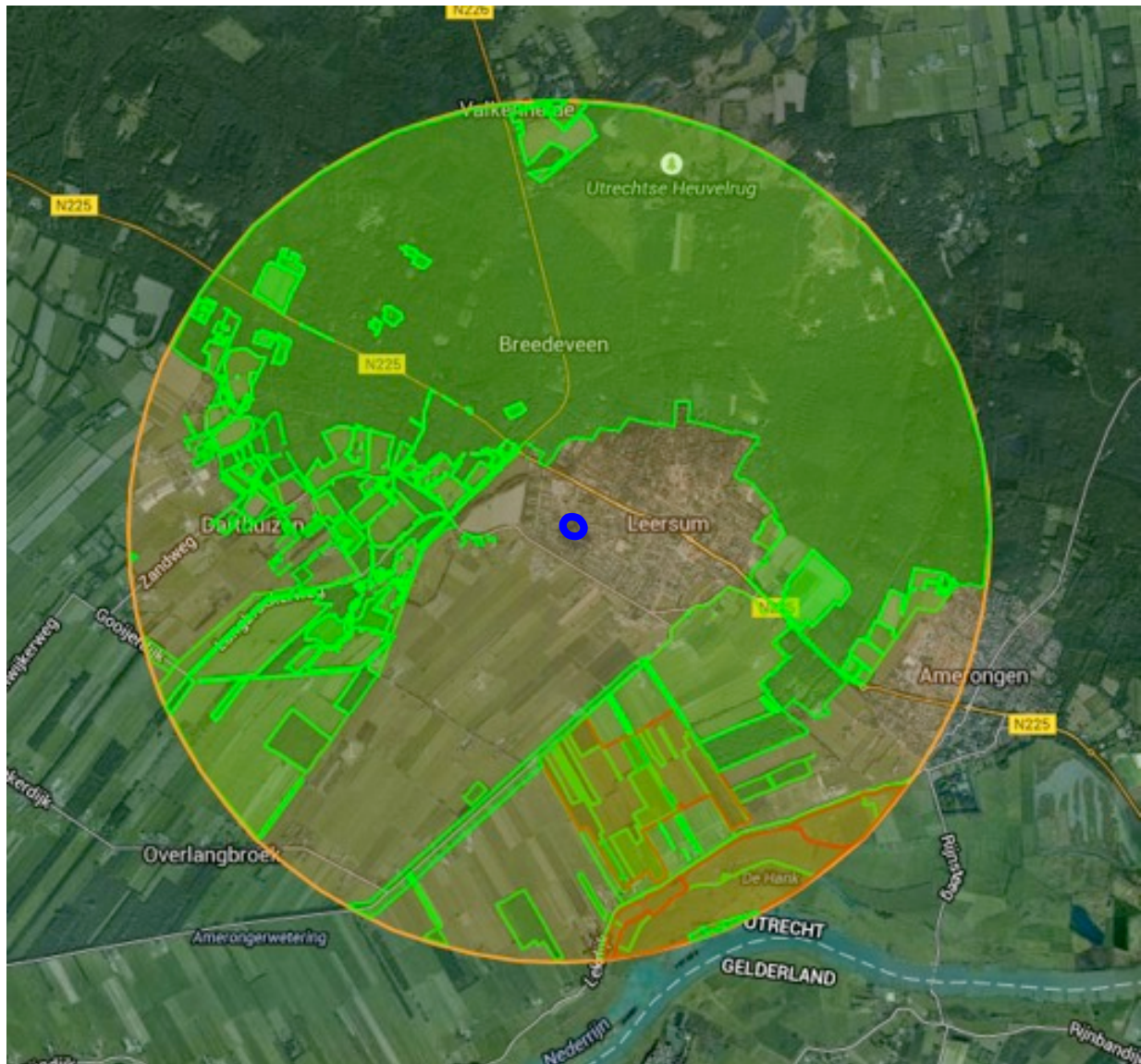
Sedert de Natuurschoonwet 1928 zijn gebieden aangewezen ter bescherming van de daar aanwezige natuur. Recentelijk zijn als uitvloeisel van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zogenaamde Speciale Beschermingszones (SBZ) onderscheiden. Deze gebieden vormen samen het Nederlandse deel van Natura 2000, het Europese netwerk van natuurgebieden. De Europese richtlijnen bepalen dat van elk project of plan dat niet direct verband houdt of nodig is voor het beheer van een SBZ, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied een 'passende' beoordeling moet worden gemaakt rekening houdend met de instandhoudingsdoelstelling van het hele gebied. Het is de gewoonte om voorafgaand aan deze uitgebreide beoordeling te onderzoeken of er met betrekking tot het initiatief überhaupt broed- en wintervogels, andere planten-, diersoorten en habitattypen, waarvoor de SBZ is bedoeld in het geding zijn. Dit verslag is de weergave van een dergelijk verkennend onderzoek ook wel quick scan of voortoets genoemd. Een dergelijke voortoets wordt ook uitgevoerd voor projecten, die buiten de eigenlijke begrenzing liggen, maar wier effecten zich mogelijk wel doen gelden op de verderop gelegen natuurwaarden ('externe werking').

- N.b. De Europese richtlijnen en de bescherming van de speciale beschermingszones zijn opgenomen in de nieuwe Natuurbeschermingswet. Deze is sedert oktober 2005 van kracht. Plannen, die van invloed zijn op de natuurlijke gesteldheid van een beschermd natuurmonument zijn vergunningplichtig. Ook de oude beschermde gebieden vallen onder dit nieuwe regiem.

EHS

Inmiddels is ook de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur van Nederland (EHS) zo goed als afgerond. Na de herijking in 2011 ligt het in de bedoeling alle begrensde kavels voor 2027 te verwerven en in te richten en te beheren als beschermd natuurgebied. De verwerving gebeurt vooralsnog op vrijwillige basis. Voor gebieden in de EHS geldt het nee, tenzij...principe. Ingrenpen hierin kunnen alleen doorgang vinden, als er geen alternatieven zijn en het initiatief van groot openbaar belang is. Het nee, tenzij-beleid is een getrapte benadering. De basis voor deze stappenbenadering is een goede beschrijving van de in het gebied voorkomende wezenlijke kenmerken en waarden. Uit onderzoek moet vervolgens blijken of deze wezenlijke waarden en kenmerken significante schade ondervinden door de ingreep.

Het perceel is geen onderdeel van de ecologische hoofdstructuur van Nederland (EHS) of Natura 2000, het Europees netwerk van natuurgebieden (zie figuur 2). De dichtstbijzijnde beschermde natuur is het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek op ca. 1,5 km in zuidelijke richting. De EHS ligt dichterbij (landgoed Broekhuizen), maar ligt toch ook nog altijd op respectabele afstand (> 500 m).

figuur 2: Situering plangebied (blauw) in relatie tot Natura 2000 (rood) en EHS (groen)

Probleemstelling

In deze notitie wordt onderzocht in hoeverre de sloop van de gebouwen en het veranderd gebruik (van werken naar wonen) in strijd zijn met de verbodsbepalingen van de F&f-wet en of er diensgevolge ontheffing (ex artikel 75 van de F&f-wet) van de verbodsbepalingen of een Vvgb (volgens de WABO) voor de omgevingsvergunning (handelingen met gevolgen voor beschermde planten en dieren) moet worden aangevraagd.

Toetsing aan de Natuurbeschermingswet (2005) en (voor de EHS) aan de Provinciale Ruimtelijke Verordening (2013) is niet relevant, omdat het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied respectievelijk bestaande en nieuwe natuur binnen de begrenzing van de EHS of NNN op meer dan 1 en 0,5 km

afstand liggen.

De natuurtoets is onderdeel van de toelichting bij het nieuwe bestemmingsplan.

2 Methode

Op 15 april overdag en 4 juni 's-avonds (met batdetector) 2015 is het terrein bezocht om alle beschermde planten en dieren, die het plangebied en directe omgeving bewonen en gebruiken te inventariseren. Daarnaast is in de literatuur en via internet gezocht naar gegevens over de verspreiding van bijzondere soorten in de (wijde) omgeving.

3 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt achter het oude bebouwingslint aan de Middelweg. Het gebied tussen Rijksstraatweg en Middelweg was tot de Tweede Wereldoorlog als akker in gebruik, maar is daarna steeds meer met bebouwing verdicht geraakt. De huidige bedrijfsgebouwen stammen uit de zeventiger jaren van de vorige eeuw.

Het terrein is onsloten middels een verharde strook tussen de woningen op nummer 42 en 44 van de Middelweg en aan de westzijde tussen de woningen op Middelweg 44 en 50. Voor het kantoorgebouw op Middelweg 42a liggen een aantal parkeerplaatsen in het groen.

Het linker bedrijfsgebouw is relatief smal, heeft een lager voorhuis met kantoorfunctie, veel raam aan de westzijde en een plat dak. Ook het grotere gebouw aan de oostzijde heeft een voorhuis met kantoorfunctie. Deze is juist hoger en tweelagig. Het bedrijfsgebouw zelf heeft een platdak met doorzichtig kunststof lichtbogen.

Het voorterrein, de west- en noordzijde zijn verhard met betonsteen. Op de middenstrook en langs de oostzijde ligt grind. Op het voorterrein staan zes berken (*Betula pendula* 'Fastigiata') en heestervakken (met *Chaenomeles japonica* en *Euonymus fortunei*).

Het maaiveld van het plangebied loopt naar het noorden op van 7,3 m aan de straat naar 8,1 m NAP aan de noordgrens. De gebouwen zijn 4 tot 6,5 m hoog.

Middelweg 44 met oprit aan westzijde

oostelijk bedrijfsgebouw met kantoor (Middelweg 42a)

4 Flora en fauna

Flora en vegetatie

Tussen de voegen en in het grind hebben zich akkeronkruiden en pioniersoorten van zandige, droge omstandigheden gevestigd. Voorbeelden zijn Biggenkruid, Kleine klapproos, Jacobskruiskruid, Kantige bastaardwederik, Klein viltkruid, Paarse dovenetel, Sint-Janskruid, Kleine veldkers, Kluwenhoornbloem, Veldereprijs, Vroegeling, Zachte ooievaarsbek, Zandhoornbloem, Zandmuur, Zandraket. Een aantal van deze soorten, m.n. de voorjaarsannuelen zoals Kluwenhoornbloem indiceert herbicidegebruik.

Aan de randen, langs de heesters en onder de bomen moet de vegetatie gerekend worden tot de Zevenblad-associatie (33Aa5)¹. Karakteristiek zijn Akkerkool, Braam, Hondsdraf, Klimop, Robertskruid, Aalbes, Stinkende gouwe, Wilde kamperfoelie, Zevenblad.

¹ Schaminee, J. e.a., 1995-1999: De vegetatie van Nederland, deel I-V; Opulus Press, Leiden.

Er zijn geen wettelijk beschermde plantensoorten in de zin van de Flora- en Faunawet aangetroffen. In het plangebied komt 1 rode-lijstsoort, t.w. Klein viltkruid (categorie gevoelig) voor. Rode-lijstsoorten zijn soorten, waarvan het voorkomen in Nederland achteruitgaat. Hun voortbestaan is bedreigd. Deze hebben daarom een natuurwaarde van nationaal niveau.

Er komt verder 1 soort van de oranje lijst van in de provincie Utrecht bedreigde plantensoorten voor, t.w. Vroegeling (categorie gevoelig). Zijn aanwezigheid is van provinciaal belang.

Grind met o.a. Klein viltkruid en Kantige bastaardwederik

Border met monovegetatie van Zevenblad

In het grind komen verschillende algemene (korst)mossoorten voor zoals Vals rendiermos en Gedraaid knikmos.

Vogels

Tijdens het veldbezoek d.d. 15 april 2015 zijn de volgende soorten gehoord of gezien: Buizerd, Gierzwaluw, Kauw, Koolmees, Merel, Tjiftjaf, Turkse tortel, Vink, Zwarte kraai.

Het plangebied, de randen met beplanting aan de noord- en oostzijde in het bijzonder, is alleen geschikt als broedplek voor minder verstoringgevoelige struik- en boombroeders als Groenling, Heggenmus, Houtduif, Koolmees, Merel, Tjiftjaf, Tuinfluiter, Vink, Winterkoning, Zanglijster, Zwartkop. Deze vogelsoorten zijn als broedvogel (op het nest of met jongen) streng beschermd. De meeste maken elk jaar opnieuw een nest. De nesten zelf zijn daarom niet jaarrond beschermd.

Zoogdieren

Er zijn in het plangebied en omgeving sporen gezien van Bruine rat, Egel en Huisspitsmuis. Deze soorten zijn niet of algemeen beschermd (categorie 1).

Tijdens het nachtelijke bezoek d.d. 4 juni 2015 zijn alleen waarnemingen gedaan van foeragerende en voorbij vliegende exemplaren Gewone dwergvleermuis, steeds solitair aanwezig. Een enkele exemplaar foerageerde gedurende langere tijd, ca. 10 minuten, rond de beplanting aan de noordzijde.

Er zijn van de omgeving van het plangebied, t.w. de bebouwde kom van Leersum ten zuiden van de Rijksstraatweg waarnemingen van 4 vleermuissoorten bekend (zie www.waarneming.nl). Dat zijn Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Laatvlieger en Watervleermuis. Verder zijn er van de kruising van de Middelweg met de Broekhuizerlaan waarnemingen van de zeer zeldzame Kleine dwergvleermuis uit 2012 bekend².

Vleermuizen zijn streng beschermd (tabel 3). Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger zijn gebouwbewonend. Ze hebben kraamkolonies op zolders, in spouwmuren en achter boeiborden. Ze verblijven soms tijdelijk achter luiken en onder scheef liggende pannen. Beide bedrijfsgebouwen zijn ongeschikt zelfs als tijdelijke en/of individuele verblijfplaats.

Andere zoogdierwaarnemingen in de bebouwde kom van Leersum ten zuiden van de Rijksstraatweg vanaf 2005 zijn Egel, Konijn en Rode eekhoorn³. Eekhoornnesten zijn beschermd (tabel 2). Deze zijn niet in het gebied aangetroffen.

² <http://waarneming.nl/soort/view/407>

³ <http://waarneming.nl/gebied/view/1842?q=2&from=2004-06-04&to=2015-06-04&sp=0&z=0&u=0&rows=20&q=2&z=0&from=2004-06-04&to=2015-06-04&rows=20&u=0>

Vissen, amfibieën en reptielen

In het plangebied zijn d.d. 15 april en 4 juni 2015 geen amfibieën of reptielen waargenomen. Wel zijn er roepende exemplaren Bastaardkikker gehoord vanuit de tuinen aan de noordoostzijde van het plangebied. Bastaardkikker is algemeen beschermd (tabel 1).

In de omgeving, bebouwde kom Leersum ten zuiden van de Rijksstraatweg, zijn verder alleen een algemeen (tabel 1) beschermde amfibiesoort, t.w. Gewone pad, en een streng (tabel 3) beschermde reptielsoort waargenomen. Deze laatste waarneming betreft Hazelworm aan de zuidwestelijke rand van de dorpskom op de overgang naar Broekhuizen⁴. De waarnemingen zijn echter onduidelijk. Het plangebied is verder ongeschikt/onbereikbaar voor de betreffende soort.

Ongewervelde dieren

In de omgeving van het plangebied, het waarnemingsgebied Leersum - dorp (zie www.waarneming.nl) komen voor zover bekend slechts 1 beschermde ongewervelde diersoort, t.w. Keizersmantel (tabel 3) voor. Dit exemplaar betreft een zwerver vanuit het zuiden (Frankrijk).

Waargenomen rode lijstsoorten zijn:

- dagvlinders: Bruin blauwtje (categorie gevoelig), Koninginnepage (categorie gevoelig), Keizersmantel (categorie verdwenen (als standvlinder))
- libellen: geen
- sprinkhanen en krekels: geen

Overigens is het plangebied ongeschikt als habitat van bovengenoemde bedreigde dagvlindersoorten.

Conclusie

Het plangebied heeft geringe natuurwaarde.

In het grind staan enkele minder algemene pioniersoorten van zandige omstandigheden zoals het bedreigde Klein viltkruid en Vroegeling. Daarnaast heeft het plangebied enige betekenis als foerageergebied van Gewone dwergvleermuis. Verder nestelen er in de beplanting enkele weinig verstoringsgevoelige bos- en struweelvogels als Koolmees, Merel, Tjiftjaf, Vink.

5 Ingreep

Initiatief

De ruimtelijke ingreep betreft de bouw van zes- of zeventien nieuwe woningen en de inrichting van de buitenruimte rond de woningen (zie figuur 4). Het plangebied is ca. 0,5 ha groot. Voorafgaand aan de nieuwbouw wordt alle beplanting verwijderd, de bedrijfsgebouwen gesloopt en het terrein bouwrijp gemaakt.

4

figuur 4: stedenbouwkundig plan Stam-terrein Leersum in 2 varianten

Effecten

De belangrijkste ecologische gevolgen van het initiatief hangen samen met het opruimen van de struiken en bomen (1), het verwijderen van de bedrijfsopstallen (2), het grondverzet (3), de nieuwbouw (4), de herinrichting van de buitenruimte (5) en het veranderd gebruik (van werken naar wonen) (6).

- Ad 1) Voorafgaand aan het bouwrijp maken worden de bomen en struiken opgeruimd. Dit betreft zes middeloude (doorsnede ca. 30 cm) berken (cultuurvarieteit 'Fastigata') en verder veel heesters (o.a. taxus, japanse kwee, laurierkers, liguster, klimop, kardinaalsmuts). Hierin nestelen in het voorjaar vogels. De beplanting moet daarom buiten het broedseizoen (15 maart – 15 juli) worden weggehaald. Er zijn in de bomen en struiken geen jaar rond beschermde nesten zoals van Sperwer of anderszins beschermde verblijfplaatsen zoals een roestplek van Ransuil aangetroffen. Vanwege het ontbreken van spleten en holtes hebben de bomen ook geen betekenis als (tijdelijke) verblijfplaats voor vleermuizen
- Ad 2) Bij de sloop van de gebouwen gaan geen nesten of verblijfplaatsen van (tabel 2 en 3) beschermde soorten verloren. Er loopt ook geen belangrijke vliegroute van vleermuizen langs de gebouwen.
De dakranden en platte daken worden alleen gebruikt als rustplek of zangpost van algemene vogelsoorten als Kauw, Zwarte kraai, Merel.
- Ad 3) Bij het grondverzet en de ophoging van het terrein worden alleen algemeen beschermde soorten als Huiszittende muis en Egel verstoord of gedood. Voor dergelijke soorten hoeft sedert 2005 bij ruimtelijke ingrepen geen ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen worden aangevraagd. De dieren zijn waarschijnlijk ook al verdwenen na de sloop van de gebouwen en het rooien van de beplanting.
- Ad 4) Tijdens de bouw treedt door lawaai, bouwlampen en het verspreiden van vervuilde stoffen verstoring van de natuur in de omgeving op. De omvang hiervan is beperkt en reikt niet tot de beschermde natuurgebieden in de omgeving.
- Ad 5) De heringerichte buitenruimte rond de woningen gebouwen zal een groen karakter hebben. Aanbevolen wordt voor de nieuwe aanplant forsere exemplaren inheemse soorten van

autochtone oorsprong te nemen, die op de standplaats thuishoren zoals Winter- of Zomerlinde, Winter- of Zomereik, Beuk, Gewone es, Zoete kers, Gewone esdoorn.

- Ad 6) Het andere gebruik (wonen i.p.v. werken) heeft waarschijnlijk geen toename van de totale hoeveelheid verstoring door licht, geluid en (auto-)bewegingen tot gevolg. Wel is deze veel meer gespreid dan rond bedrijfsgebouwen, waar de verstoring piekt bij het begin en het eind van de werkdag en tijdens de vaste laad- en losmomenten. Verstoringsgevoelige soorten als vogels en vleermuizen worden echter veel meer door andere factoren zoals het weghalen van de beplanting beïnvloed. Nestplek en foerageergelegenheid zijn dan al grotendeels weggenomen.

Bovengenoemde gevolgen worden hieronder alleen aan de Flora- en faunawet getoetst. Omdat de dichtstbijzijnde beschermde natuurgebieden ver weg liggen, de ingreep klein is en het nieuwe gebruik geen toegevoegd negatief effect heeft op de omgeving, hoeft het initiatief niet getoetst te worden aan de bepalingen in de Natuurbeschermingswet of de Provinciale Ruimtelijke Verordening Utrecht (2013).

Flora –en faunawet

Als aan de hierboven genoemde randvoorwaarden wordt voldaan, worden er door de ingreep niet aantoonbaar verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden. Deze randvoorwaarden worden hieronder nog een keer samengevat.

6 Conclusie

De sloop van de bedrijfsgebouwen, de nieuwbouw van zestien of zeventien woningen en de herinrichting van de buitenruimte (inclusief het weghalen van de beplanting) hebben geen ingrijpende ecologische gevolgen.

Er zullen bij de werkzaamheden geen algemene verbodsbepalingen (artikel 8 t.m.13) van de Flora- en faunawet worden overtreden, als aan onderstaande voorwaarde wordt voldaan:

- De beplanting (bomen en heesters) wordt buiten het broedseizoen (15 maart – 15 juli) verwijderd.

Verder wordt aanbevolen:

- inheemse boomsoorten terug te planten (zie hierboven);
- terughoudend te zijn met buitenverlichting, buitenlampen zo laag mogelijk op te hangen en/of uitstralend licht naar boven af te schermen.